

"NİKSAR ŞEHİR COĞRAFYASI"

VE NİKSAR ÜZERİNE YAZILAN DİĞER KİTAPLAR...

HAMİ KARSLI*

Bundan 12 yıl önce bir gazetede "**Niksar'la ilgili Kitaplar ve Yazarları Üzerine...**" başlıklı iki yazı yayımlayarak, kentimizle ilgili yapılan bu çalışmalarını tanıtmıştım.¹

O yazılarda da belirttiğim gibi; doğduğum, çocukluğumu ve ilk gençlik yıllarımı geçirdiğim Niksar'la ilgili yapılan her türlü yayın beni hep ilgilendirmiş ve heyecanlandırmıştır.

Ben, üzerinde, günümüzden 2340 yıl önce-sine ait yaşanan olayları bildiğimiz bu tarihi kent hakkında yeterince yayın yapılmadığını düşünen bir insanım.

Uzun süre Danışmendliler'e, Tacettinoğulları Beyliği'ne başkentlik yapmış; Persler, Pontuslular, Romalılar, Bizanslılar, Artuklular, Danışmendler, Selçuklular, İlhanlılar, Tacettinoğulları, Osmanlılar ve Cumhuriyet dönemine ait uygarlıkların izlerini taşıyan bu yaşlı kente hak ettiği ilgi ve ihtimamın gösterildiğini zannetmiyorum.

Çocukluğumda anımsadığım, babamın kitaplığında bulunan Niksar Halkevi yayını "**Ülker**" dergileri, kentimizle ilgili ilk yayınlar olsa gerek.

1936 yılında, Niksar Halkevi'nde gönüllü olarak çalışan bir avuç aydınının çıkarttığı bu dergileri 70 yıl sonra yani 2006 yılında Milli Kütüphane'den bularak tekrar gün ışığına çıkaran ve bu konuda tanıtım yazıları yazan Sevgili Hasan Akar'ı şükranla anıyorum.²

Niksar'la ilgili gördüğüm son yayın ise "**Niksar Şehir Coğrafyası**" adını taşıyor.

Nisan, 2009'da, Konya Çizgi Kitabevi yayını olarak çıkan kitabın yazarı **Eren Yürüdür** adlı genç bir akademisyen.³

* Araştırmacı-Yazar

Orta boy 150 sayfadan oluşan kitapta Niksar şehir coğrafyası 4 ana bölümde incelenmiş.

Birinci bölümde Niksar'ın doğal çevre özellikleri ele alınmış. Niksar ve Erbaa ovalarının yapısı anlatılmış.

İkinci bölümde beşeri çevre özellikleri üzerinde durularak, Niksar'daki nüfus artışı, aile büyüklükleri, nüfusun yaş ve cinsiyet yapısıyla eğitim durumu incelenmiş.

Üçüncü bölümde ilçemizin kentsel fonksiyonları ele alınarak tarım, hizmetler, ticaret, sanayi ayrı ayrı tablolar, şekillerle anlatılmış.

Tarım fonksiyonunda, tarımsal arazi kullanımı, ekili ve dikili alanlar, hayvancılık;

Hizmetler fonksiyonunda, yönetim, genel hizmetler, eğitim, sağlık, ulaşım, kültür ve turizm;

Sanayi fonksiyonunda, modern ve atölye tipi sanayi, inşaat;

Ticaret fonksiyonunda da, Niksar Sanayi ve Ticaret Odası kayıtlarından faydalanılarak ticari iş yerleri ve oralarda çalışanların sayıları tespit edilmiş, sektörlere göre dağılımı üzerinde durulmuş.

Yazar dördüncü ve son bölümde şehirsiz fonksiyonların dağılımını ve şehir içi arazi kullanımını anlatarak, ticaret, sanayi, tarihi ve yeşil alanlarla konut yerleşim alanlarının hektar olarak miktarlarını ve yüzdelerini vermiş.

Eren Yürüdür, kitabının son bölümünde Niksar'ın sorunları ve bu sorunlarla ilgili çözüm önerileri üzerinde durmuş.

Yürüdür'ün bu konudaki görüşlerine katılmamak mümkün değil. Çünkü 1. derecede deprem sahası içerisinde yer alan Niksar'ın en önemli sorunu **deprem** konusudur.

Bilindiği gibi, Anadolu'da gerçekleştiği belirlenen ilk ve en önemli deprem M.Ö. 330 yılında gerçekleşen Niksar depremidir.⁴ Daha

sonraki yıllarda da, Niksar'da birçok büyük deprem binlerce can ve mal kaybına neden olmuştur. Örneğin, özellikle Pontus dönemine ait birçok tarihi yapıyı yerle bir eden 344 yılı depremi, Roma döneminden ayakta kalan son yapıları da yıkan 449 yılı depremi, 1939, 1942 ve 1943 yılı depremleri bu sorunun ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Yürüdü'nün değiştiği ikinci sorun, kentteki işsizlik ve buna bağlı olarak gelişen göç sorunudur.

Bir başka sorun ise ticaret ve yatırımlardaki yanlışlıktır.

Gerçekten, birliktelik ve işbirliği eksikliği yüzünden sermayenin dışa kaçması Niksar'ın büyük bir sorunudur. Çözümünde ise yerel ve mülki yöneticilere görev düşmektedir.

Yazar, depremin dışında büyük bir doğal sorun olarak "kentlin yerleşebileceği alan" konusunu ele almıştır. Çünkü Çanakçı ve Maduru derelerinin vadilerine yerleşen kent, Niksar Ovası'ndaki verimli topraklara kaymaya başlamıştır. Bir tarafta verimli topraklarla bir tarafta da Canik Dağları ile sınırlanan kentte, şeritsel bir gelişim alanı ortaya çıkmıştır. Tarım alanlarının yok edilme riski büyük bir sorundur.

Sayın Eren Yürüdü'nün, "Niksar Şehir Coğrafyası" adlı bu güzel çalışması Konya Çizgi Kitabevi tarafından basılarak satışa sunulmuş. Kitap Niksar Belediye Başkanlığı'na tanıtılarak, belediyenin bu kitaptan bir miktar alıp alamayacağı sorulmuş. Ancak Sayın Belediye Başkanı "Bütçemiz müsait değil" diyerek konuya ilgi göstermemiş. Daha sonra Eren Yürüdü'nün Niksar'da öğretmenlik yapan bir öğrencisi tarafından kitapçılara tanıtılmış ama yine kimse ilgi göstermemiş. Ben bunu ilgililerin bir ayıbı olarak görüyorum.

Bir bilim adamının kentimizle ilgili böylesine bir araştırmasının özellikle yerel yöneticiler tarafından teşvik görmesi ve satın alınarak kent kütüphanesine kazandırılması gerekmez miydi?

Yine Osmanlı İmparatorluğu'nun 1840 tarihli "Temettuat Defterleri" nin Niksar'la ilgili bölümlerini inceleyerek "19. Yüzyılda Bir Anadolu Şehri Niksar" adıyla kitap haline getiren başka bir bilim adamının - kentimizin sosyal ve ekonomik hayatına ışık tutan- değerli çalışması da bugün elimizde bulunmamaktadır.⁵

Niksar'daki yerel ve mülki yöneticilerin, bir "Niksar Kent Kitaplığı" kurmaları ve Niksar'la ilgili şimdiye dek yayınlanmış tüm kitap, dergi, makale ve benzeri diğer çalışmaların katalogunu hazırlayarak konuyla ilgili olanların hizmetine sunmaları gerekir.

Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde anlatılan Niksar'ın da küçük bir broşür haline getirilerek -hatta temsili olarak resimlenip bugünkü dile çevrilerek- kent sakinlerine, özellikle genç kuşaklara dağıtılması faydalı olur düşüncesindeyim. Geçmişlerini iyi bilenler, geleceğe daha güvenle bakarlar.

Niksar Belediyesi Kültür Müdürlüğü'nün ana görevi, başta bu kentlin insanlarına olmak üzere herkese kentimizi tarihiyle, coğrafyasıyla, folkloruyla, ekonomik olanaklarıyla tanıtmak, sevdirmektir. Toplumsal bilinç, öncelikle insanın yaşadığı kentlin kültürünü algılamasıyla başlar.

İlgililere yardımcı olur düşüncesiyle benim kent kitaplığında bulunması gerektiğine inandığım kitap listemi bu yazıya eklemek istiyorum:

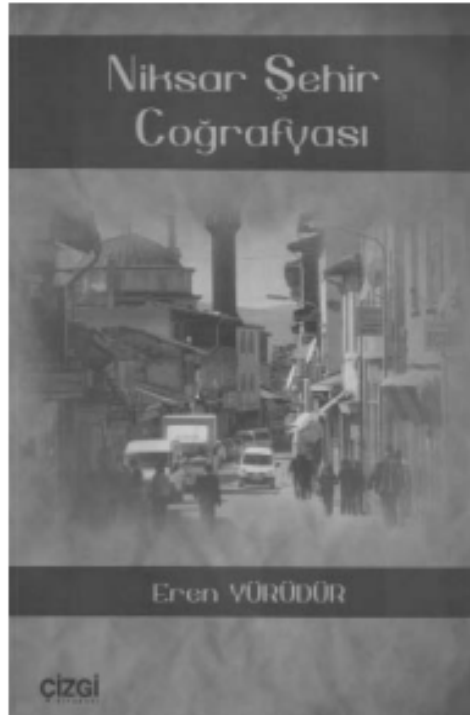
Bütün Yönleriyle Niksar (Atalay Karahan-1974)

Tarihi Eserleriyle Niksar (Atalay Karahan- 1976)

Niksar'ın Fatih Melik Ahmet Danişmend Gazi'nin Hayatı (A.Karahan-1986)

Niksar'da Görülecek İncelenecek Tarihi Eserler (Atalay Karahan- 1989)

Niksar - Dün Bugün Yarın (Selahattin Hançer dönemi Belediye Yayını-1988)

Melik Ahmet Danişmend Gazi ve Danişmendname (Belediye Yayını- 1995)

Şiirlerle Niksar (Niksar Belediyesi Yayını-1996)

Niksar'ın Fethi ve Danişmendliler Döneminde Niksar (Niksar Belediyesi ve GOP Üniversitesinin ortaklaşa düzenlediği bilgi şöleninde sunulan tebliğler- 1995-1996)

Niksar Tarım Sempozyumu Sonuçları (GOP Üniversitesi ve Niksar Belediyesi ve Niksar Kaymakamlığı ortak yayını - 1997)

Niksar Belediyesi (Niksar Belediyesi Yayını- 1997)

Milli Mücadele Yıllarında Niksar (Hasan Akar- Müjdat Özbay, 1998)

Danişmendliler Döneminde Niksar (Kamil Şahin - 1999)

Danişmendliler Döneminde Niksar'da Tıp, Tarih ve Kültür (Niksar Belediyesi Yayını, 2000)

19. Yüzyılda Bir Anadolu Şehri Niksar -Ekonomik ve Sosyal yapı (Dr. Coşkun Çakar, 2001)

Niksar'da Vakıflar ve Tarihi Eserler (Hasan Akar - Necati Güneş, 2002)

Danişmendname (Doç. Dr. Necati Demir, 2004)

Tarih Ve Kültür Kenti Niksar (Prof. Dr. Necati Demir - M. Fatih Demirci, 2006)

Niksar Şiirleri ve Şairleri (Hasan Akar, 2008)

Onbeşliler Gidiyor -Niksar'ın Fidanları (Mehmet Emin Ulu, 2007)

Uygarlıklar Merkezi Niksar (Ali Akdamar, Basım tarihi belli değil)

Niksar Şehir Coğrafyası (Eren Yürüdü, 2009)

İlgi, bilgiyi; bilgi ise güçlü kuvvetli olmayı sağlar.

Niksar'ın ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan güçlenmesinin ilk koşulu halkta "kentlilik bilinci"nin oluşmasıdır.

Yaşadığı kenti sevmeyen insanın o kente faydası da dokunmaz. Bilginin sevgiyle yakın ilişkisi vardır. Kentimizi geçmişi ve haliyle, havası ve suyuyla, yaylası ve ovasıyla, dağı, taşı, üzerinde yaşayan tüm canlılarıyla iyi tanımak, bilmek zorundayız. Bunun için de, kentimizi bi-

ze daha iyi tanıtan her türlü çalışmayı alkışlamamız, teşvik etmemiz ve bu çalışmalarını yapanlara da teşekkür etmemiz gerekir.

Atalay Karahan'ın Niksar'la ilgili yaptığı ilk çalışmayı İstanbul'da çalıştığım yıllarda görmüş ve oradan Atalay'ı arayarak kendisini kutlamış, teşekkür etmişim.

Tanıdığım ikinci Niksar sevdalısı Hasan Akar ise, bu konudaki çalışmalarda adeta bir orkestra şefi görevinde. Sürekli olarak hem kendisi hem de yakın arkadaşlarını teşvik ederek Niksar Kent Kitaplığı'na değerli eserler kazandırıyor.

Bir Niksarlı olarak, bu kente hizmet sunan herkese şükranlarımı sunuyorum.

Dipnotlar:

¹ 25 Kasım 1998 ve 2 Aralık 1998 tarihli **Yeşil Niksar** Gazeteleri.

² 18 Temmuz 2006 tarihli Yeşil Niksar gazetesi.- 7 Eylül 2006 tarihli Tokat gazetesi.

³ **Eren Yürüdü** 1967 yılında Tokat'ın Erbaa ilçe merkezinde dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladı. 1984 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Coğrafya Bölümü'ne girdi, 1988'de mezun oldu. Aynı yıl Erzincan Çayırılı Lisesi'nde coğrafya öğretmenliğine atandı ve Selçuk Üniversitesinde yüksek lisans eğitimine başladı. "Erbaa ve Niksar Ovaları'nın Fiziki Coğrafya Özellikleri" başlıklı yüksek lisans tezini 1991'de tamamladı. Aynı yıl Amasya Taşova Belevi Ortaokulu coğrafya öğretmenliğine atandı. 1992'de Mardin Kızıltepe'de askerlik görevini tamamladı. 1993'te Atatürk Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi araştırma görevliliğine atandı ve Atatürk Üniversitesi'nde doktora eğitimine başladı. "Şebinkarahisar Ve Çevresinin Coğrafi Etüdü" başlıklı doktora tezi ile 1998 de bilim doktoru oldu ve aynı yıl Erzincan Eğitim Fakültesi'nde Yar. Doç. Dr. Kadrosuna atandı. 2000 yılında aynı kadro ile Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ne nakletti. Halen bu görevi sürdürmektedir.

⁴ AnaBritannica, cilt:7, Sayfa: 156

⁵ Ben bu kitabı Sayın Müjdat Özbay'dan almış incelemiş ve kendisine iade etmişim. Sonradan Müjdat Özbay'la konuştuğumda kitabın kaybolduğunu, muhtemelen alan birisinin geri getirmediğini söyledi. Gerek kitabın basıldığı yayınevinden ve gerekse yazarın yakınlarından yaptığımız araştırmalar boşa çıktı ve kitabı edinemedik.